

BOVIWALK

Hvad koster halte køer og hvad kan der gøres?

Af: Klovbeskærer Sofie Bjørn Skovsgaard

Det er vigtigt, at der kommer fokus på, hvor betydningsfuldt det er, at de halte dyr bliver opdaget i tide. Det kan nemlig hurtigt blive en bekostelig affære at have halte dyr i sin besætning, da det blandt andet kan have en negativ påvirkning på foderindtag, ydelse og reproduktion. Ydermere er der øget risiko for udsætning (slagtning) af dyr samt højere udgifter til behandling af de halte dyr.

Tidsforbruget

Foruden produktionstab ved halte dyr er det også en vigtig faktor at medregne tiden der bruges på at håndtere disse dyr. Syge/halte dyr kræver ekstra omsorg, og der kan hurtigt blive brugt kostbar tid på at få behandlet dyrene, om enten landmanden selv har mulighed for at gøre det, eller f.eks. en klovbeskærer eller dyrlæge skal tilkaldes. De dårligt gående dyr tager også ekstra lang tid at flytte fra A til B, om enten det er over til en skåneafdeling eller blot til/fra malkning.

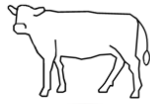
Dyrevelfærd

Det er aldrig sjovt at arbejde med syge eller halte dyr. Det er derfor eksistentielt, at der bliver taget hånd om de dyr, som har brug for ekstra pleje, samt at der bliver taget stilling til hvornår, at det er mest passende, at de udsættes. Ifølge litteraturen har halte dyr nedsat ydelse, hvilket oftest også gør sig gældende på besætningerne, men der findes også undtagelser, hvor dyrene trods svært halthed stadig formår at opretholde eller endda stige i ydelse i takt med, at de f.eks. flyttes til skåneafdeling eller kommer under behandling. Dette kan skyldes, at dyrene rent genetisk er avlet til at have en høj ydelse, og at de derved formår at blive ved med at opretholde en fornuftig ydelse trods svære ben-skader. Men hvor går din grænse? For er det okay at have en ko i ens besætning, hvis den har en høj ydelse, men at den knap nok kan stå oprejst på grund af en skadet klov.

Kan du spotte en halt ko?

Dyr der blot ved at stå stille løfter det ene, eller skiftevis flere, ben op er forholdsvis nemmer at spotte, og det samme glæder spring-halte dyr, der humper rundt på kun 3 ben. Men det gælder om at finde de dyr, som kun lige akkurat er begyndt at vise tegn på halthed, for de har størst mulig chance for at kunne komme sig efter en nylig opstået skade. Det er dog stadig vigtigt, at der bliver taget hånd om de svært halte dyr, men grænsen for hvornår dette gøres bør være i fokus, hvis man ønsker at opnå færre halte dyr i ens besætning. Der findes adskillige systemer til scoring af halthed, men overordnet gælder det om at kunne tyde selv de mindste tegn på, at et dyr er halt. Der er især, fire ting, som bør være i fokus ved vurdering af køers gang:

1. Hastigheden af koens gang. Har koen besvær ved at opretholde et "normalt" tempo, når den bevæger sig rundt i eller uden for stalden, kan dette være tegn på halthed.
2. Benenes placering. Køer uden tegn på halthed vil placere bagbenet dér, hvor forbenet forinden var placeret. Forkortet skridtlængde er ofte tegn på halthed.

BOVIWALK

3. Buet ryg. Hvis køer har krummet ryg ved bevægelse, er det ofte forbundet med halthed.
4. Hovedets stilling. Ved dyr der er halte, vil hovedets stilling i højere grad være mere i bevægelse end ved ikke-halte dyr.

Hvad koster det at have halte dyr

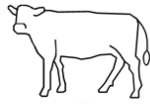
Via SimHerd-beregninger (*) er det muligt at få beregnet, hvad det koster at have halte dyr på ens besætning og hvilke besparelser man kan opnå ved at reducere antallet af halte dyr. De anvendte beregningerne er taget ud fra en gennemsnits Holstein besætning med 200 køer, hvor EKM pr. årsko er 11.000 og med 39% udskiftning. Tabellen viser, hvilke besparelser der er forbundet med at reducere antallet af tilfælde med 50% af henholdsvis Digital dermatitis og Hornrelaterede klovlidelser og hvilken forbering det giver på DBét pr. 100 køer

(*) SimHerd er et anerkendt beregningsprogram som kan konsekvens beregne indtægter og udgifter ved forskellige drift scenarier og dermed beregne ændringer i dækningsbidraget (DB) pr. 100 køer.

Klovlidelse	Nudrift (Tilfælde per 100 årskøer)	50% reduktion	
		DB pr. årsko	DB pr. år
Digital dermatitis	45	138 kr.	27.000 kr.
Hornrelaterede klovlidelser*	30	439 kr.	93.000 kr.

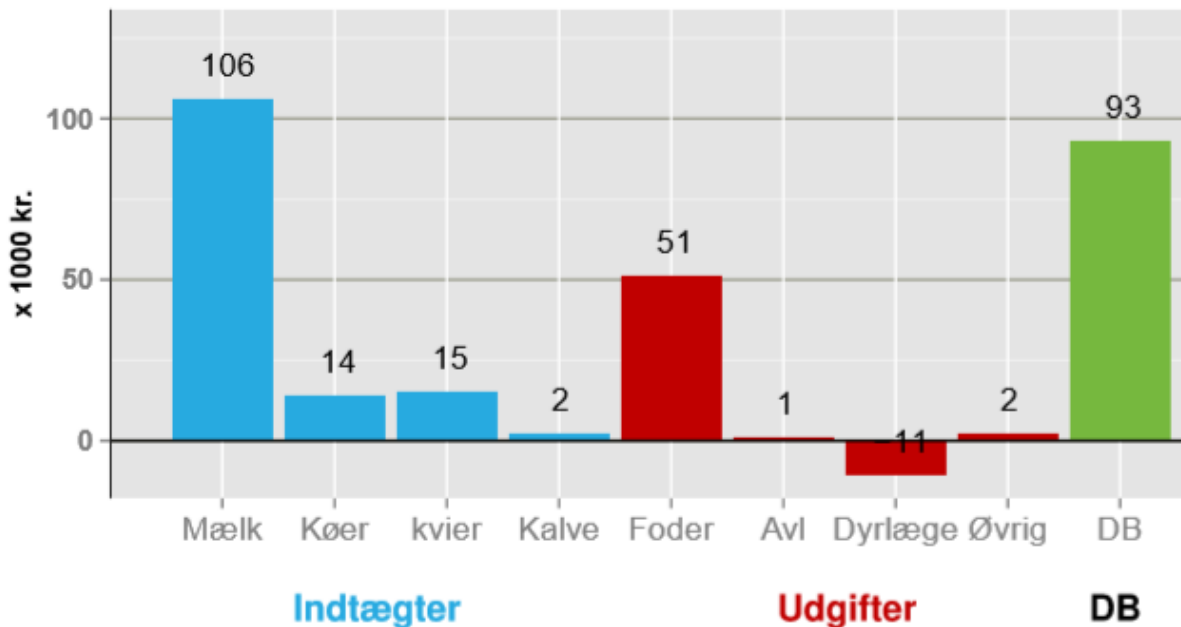
*Sålesår, Byld i den hvide linje og Dobbeltsål

Som det ses, giver en 50% reduktion af de to typer klovlidelser en årlig forbedring af DBét på 120.000 kr. pr. 100 køer.

BOVIWALK

Søjle diagrammet nedenfor viser hvorledes en halvering af antal af Hornrelaterede Klovlidelser fra 30 til 15 pr. 100 køer forbedrer DBét med kr. 93.000 kr. pr. år.

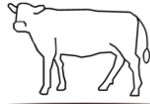
Ved at halvere antallet af tilfælde af de hornrelaterede klovlidelser fra 30 til 15 stk. er der en samlet øgning af DB på 93.000 kr. pr. år. Søjlediagrammet viser fordeling af indtægter vs. udgifter. Der ses en højere indtægt ved mælk, da ydelsen er steget i forbindelse med færre halte dyr. Indtægt ved søjlen "køer" dækker over en højere slagteafregning, da de køer som bliver slagtet, nu har bedre huld. Der er også højere indtægt ved kvierne i takt med, at det nu er muligt at sælge flere kvier, fordi der er færre køer der sættes ud. Under udgifter vil den nu højere ydelse bidrage til øget foderomkostninger, hvorimod der er besparelser ved brugen af dyrlæge, da der er færre dyr, som kræver behandling.

En tilsvarende søjle diagram udregning er lavet for hudlidelsen Digital Dermatitis og giver et øget DB på 27.000 kr. pr. år.

Dvs. ved at halvere begge lidelser forbedres DP med kr. 120.000/ år for 100 køer.

Som tidligere nævnt er det dyrt at have halte dyr, og det er netop én ud af mange grunde til, at det er vigtigt, at der så hurtigt som muligt bliver taget hånd om problemet. Først skal der kigges på hvilke klovlidelser, de halte dyr oftest bliver registreret med. Dette kan gøres ud fra klovregistreringer, som enten laves af klovbeskæreren eller via landmanden selv. Ud fra omfanget af lidelser, skal der findes frem til netop hvorfor/hvordan, at disse lidelser er opstået. Efterfølgende skal der laves en handlingsplan for hvordan, at andelen af tilfælde kan minimeres.

Selvom det er vigtigt, at de halte dyr prioriteres og bliver behandlet, helst så tidligt som muligt, skal der også være meget fokus på forebyggelse. For hvis ikke, brydes "den onde cirkel" aldrig, og andelen af klovskafer vil ikke blive minimeret.

BOVIWALK

Nogle af de tiltag som anvendes, ved optimering af klovsundheden, kan virke bedre i nogle stalde frem for andre. Det kan dertil være en idé at prøve sig lidt frem med adskillige tiltag, før man opnår de ønskede resultater. Det er også muligt at søge hjælp fra enten dyrlæge, klovbeskærer eller via specialiseret rådgivning inden for klovpleje og sundhed. Det vigtigste er, at der kommer fokus på halthed, og at der bliver lagt vægt på, at dyrene behandles så tidligt i forløbet som muligt samt det forebyggende arbejde, da begge ting kan medvirke til optimering af klovsundheden.